

viszi előbbre a tanulókísérletek ügyét; mintát ad a bölc mérséklettel korlátozott számú tanulókísérletnek a taumenetbe való beillesztésére és tervszerű elosztására.

Igy a tanítóképző négy osztályára 41 mennyiségtani és fizikai, az órákon végezhető kísérletet állít be, különálló fizikai gyakorlatok száma pedig a IV. osztályban 11.

Óra-leírásai tömörek, de világosak. Eszközei egyszerűek és megbízhatóak. Kellék-táblázata igen hasznos.

Könyvének minden fizikatanár jó hasznát veszi, még más iskolafajokban is, ha tanulókísérletek bevezetésére módja még nincsen is esetleg.

Matzkó Gyula.

A család és iskola együttműködéséről. (Fogadó óra, család-látogatás, szülői értekezlet.) Irta: Lenkei István. Franklin-Társulat bizománya. Ára: —.60 P.

Tanítók és tanárok alig vehetnek kezükbe gyakorlati szempontból értékesebb füzetet, mint Lenkei Istvánnak fent jelzett írását, mely az iskolai életnek három — nevelési szempontból igen fontos, — kérdését tárgyalja. Évezetesképpen megállapítja, hogy a szülők nagy része keveset tud az iskoláról, a nevelők nem sokat tudnak a család életéről. Értékes nevelés csak az iskola és család közös együttműködésével biztosítható. Ennek a közös munkának útja a kölcsönös megismerés, a megértés, és az azokból fakadó megbecsülés, szeretet; eszközei pedig, melyek a célhoz elvezetnek: a *tanító családlátogatása, a szülők látogatása gyermekük tanítójánál és a közös megbeszélések (szülői értekezletek.)* A szerző mind a három kérdést a gyakorlati pedagógus tiszta meglátásaival tárgyalja és konkrét tapasztalatai alapján jó tanácsokat ad a nevelő ezen fontos nevelői ténykedéseit illetőleg. Részletesebben tárgyalja a szülői értekezletek kérdését és értékes, havonkénti programot ad az iskolai és az osztály szülői értekezleteken tárgyalandó problémák megvalósítására. Az itt tárgyalandó témák tényleg az iskolai életből fakadnak, s teljesen hozzásimulnak az iskola és a szülői ház harmónikus együttműködésének biztosításához. Könyvének végén azt a gondolatot érinti, hogy a szülők tervszerű pedagógiai nevelésére ki kellene építeni a pedagógiai szakirodalomnak a szülők felé vezető ágát. Lenkei István könyvét a legmelegebben ajánljuk a magyar gyermek jövő életét kialakító nevelők: a tanítók és tanárok figyelmébe.

Kratofil Dezső.

Havas István: Egy évtized a polgári iskolai küzdelmek élén. (1925—1934) Budapest. 1935. Az Országos Polgáriiskolai Tanáregyesület kiadása. 214. lap.

A polgári iskolai tanárság utóbbi évtizedi mozgalmainak egyik vezető embere, e státusbeli tanárság hivatalos egyesületének volt elnöke négy évtizedre terjedő tanári, igazgatói és szakfelügyelői működése után az aktív szolgálatától visszavonulva, az előttünk lévő testes kötetben összefoglalta közérdekű, túlnyomó részben pedagógiai tárgyú dolgozatait, melyek egy valóban értékes munkás életnek bizonyosságait és emlékeit alkotják.

A polgári iskola a magyar társadalomban a gazdasági életet szolgáló,

a középfokon ipart, kereskedelmet, földművelést, tehát aktív közgazdasági foglalkozást űző rétegek gyermekei számára létesült, legmagyarabb koncepciójú iskolafaj, mely báró Eötvös József és Csengery Antal elgondolása szerint és közös alkotásaként nagy hivatottságnak örvendett a nemzet életében s feladatát mindeddig szépen meg is oldotta, mert 5—6 évtized alatt egyrészt nyelvében is magyarrá, másrészt műveltségében is a nemzeti élet tényezőjévé tette a félszázaddal ezelőtt még mindig idegenajkú városi lakosságnak jelentékeny részét, arra törekedvén, hogy gyakorlati irányú nevelés és oktatás révén megtartsa, megőrizze az ebből a rétegből származó mindig nagyobb tömegeket, az új nemzedéknek egy nagy kontingensét, az említett nagyfontosságú gazdasági foglalkozások standardjában.

Ne gondoljunk azonban, hogy a polgári iskola azt a világosan megfogalmazott életcélt, melyet kigondolói s megalapítói ez iskolatípus részére megállapítottak, konvulziók nélkül követhette és megvalósíthatta volna. Az életét sokáig voltaképen külön törvény hiányában élő polgári iskola mindenféle szervezeti és tantervi, politikai és társadalmi vajadások között, inkább vágyak szárnyain, mint tettek szilárd talaján fejlődött minden hozzátartozó függelékével, tanárképzésével és felügyeleti rendszerével együtt s e vágyak és vajadások izgalmas legújabb korszakában, a lefolyt utolsó évtizedben jutott osztályrészül és feladatul Havas Istvánnak, ki mint a polgári iskolának szorgalmas munkása, mint a székesfőváros polgári iskoláiban jeles tanár, kiváló igazgató, szakfelügyelő, tankönyvíró, országos közoktatás tanácsai előadó, a főváros tanügyi bizottságának tevékeny tagja, stb. sokat és nagy sikerrel dolgozott, a polgári iskola életformájának végleges, törvényes kialakulása körül egyesületi elnöki minőségben is vezető szerepet töltsön be.

Ezek a körülmények magyarázzák meg a szóban lévő szép kötet tartalmának nagy részét, de a benne foglalt pedagógiai érdekű dolgozatoknak okos fejtegetéseit, harcos kérdésekben is helyes önmérsékletét és előkelő hangját, melyek minden egyes, látszólag alkalmi írásban elvi magasságok régióiban járó, ilyen kérdésekben vezetésre hivatott egyéniség nemes törekvéseiből fakadnak.

A 67 dolgozatot tartalmazó kötet négy csoportba osztva, Havas István elvi tárgyú elnöki beszédeit és irodalmi formát öltött pedagógiai érdekű nyilatkozatait, értekezéseket, előterjesztéseket és cikkeket, emlékezéseket és művek bemutatása cím alatt értékes művek és irodalmi alkotások tanulmányyszerű ismertetéseit foglalja magában. Pedagógiai szempontból az első csoportban, a beszédek közül különösen a polgári iskola kérdéseit általában programmszerűen tárgyaló dolgozat, a polgári iskola középfokúsága melletti szavazatának megokolása, az új polgári iskolai törvényről szóló beszéde, gróf Klebelsberg Kunó iskolapolitikájának a polgári iskola szempontjából való bírálata, a polgári iskola új feladatairól szóló gondolatok kifejtése, a 60 éves polgári iskola jubiláris ünnepén mondott s az idevágó kultúrpolitikai tanulságokat összefoglaló beszéde érdekesek és értékesek. A kötet második szakaszában, az értekezések csoportjában komoly meggondolások alapján készült 16 tanulmányt olvasunk különféle idetartozó kérdésekről, a polgári iskola korszerűségéről, a nyolcosztályú polgári iskola problémájáról, a nyolcosztályú népiskola és a polgári iskola viszonyáról, több dolgozatot a székes-

fővárosi polgári iskolai oktatás speciális kérdéseiről, a polgári iskolai tanterv ügyéről, stb., továbbá érdekes tanulmányokat és cikkeket a polgári iskolai didaktika egyik-másik témájáról.

Az egész kötetben pompásan tükröződnek a polgári iskolának, mint a világháború utáni évtizedben nagyon aktuálissá lett iskolafajnak, életküzdelmei. A kötet egyben kódexe és krónikája a polgári iskola körül kifejlődött újabb mozgalmaknak. Havas István e mintegy beszámoló kötetének bece a magyar iskolatörténet szempontjából nem kétségtelen.

Szivesen jegyezzük fel végül, hogy a nemes hang, művészi stílus, kitűnő előadás, választékos nyelv, mint megannyi jeles írói készség, Havas Istvánt, az író, egyik előkelő irodalmi társaságunk vezető tagját, irodalmi működésének ebben az ágazatában is kísérik és jellemzik.

Gyulai Agost dr.

Szerb Antal: Csodák és hétköznapiak. Budapest, 1936. Világkönyvtár. Révai kiadás.

A kitűnő irodalomtörténetírónk újabb könyvét elsősorban azok olvassák majd haszonnal, akik a világháború utáni regényírás káoszában akarnak eligazodni. Okos és szellemes kalauz ez a könyv s mindenkép hézagpótló: a külföldi szakirodalomból sem tudnánk hirtelen olyan munkára hivatkozni, amelyik egyszerre tárgyalná az új európai regény valamennyi törekvését, illetve ezeknek jelentős képviselőit. Csak az új orosz regény hiányzik a képből, elhagyását a szerző azzal indokolja meg, hogy ezeket csak fordításokból ismeri, tehát a kiválasztást végeredményben nem ő végezte el. Ezért a hiányért azonban nagyban kárpótol az egész könyvön végigvonuló élményszerűség. Néhány kisebb egyoldalúsága mellett is egy, mindenkép megbízható ízlés vezet itt végig bennünket azokon a nagy változásokon, melyen ép a regény az utóbbi évtizedekben átment, mondhatnánk úgy is, hogy a regény forradalmát tárgyalja ez a könyv.

Az igen érdekes bevezető részben nagy vonásokban a regény szellem-történetének áttekintését adja, sőt egy egész kis regényelméletet. Lukács György alapvető könyvéből kiindulva reámutat arra, hogy az éposz és a regény szorosan összetartoznak. Ami az ókorban és a középkorban az éposz, az a késő ókorban és az újkorban a regény. Végeredményben mind a kettő csodálatos dolgokról szól, csak míg az éposz olvasója el is hiszi mindazt, amit olvas, a regényé nem. „A regény olyan éposz, amelyik fiktív csodákkal foglalkozik.“ Ezt az elméletet a regény rövid történetével is illusztrálja, szellemesen és sok gondolatébresztő szemponttal. Különösen érdekes az, amit a múlt századi regényről ír, mely szerinte eltávolodott legfontosabb tartalmi mozzanatától, a csodától. Csak a huszadik század regényírásában lesz mind-egyre erősebb a hajlam arra, hogy visszatérjen ismét hozzá, az legyen, ami volt, nyíltan és bevallottan fikció. „A huszadik század regényeinek, a háború után, legfontosabb közös vonásuk az, hogy megint a csoda lép előtérbe, átveszi megillető helyét“, írja egy helyen. Arra is reámutat, amit különben ma már nyilván mindenki jól tud és érez, hogy a realista regényt mozgató nagy eszmék, liberálizmus, természettudományos gondolkodás, technikai optimizmus elvesztették hatóerejüket. Az új regény sokban nem is más, mint ép